

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2022.26.34>

УДК 711.52:627.1]:[712.2+721]

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНО-ЛАНДШАФТНОГО СЕРЕДОВИЩА БІЛЯ ВОДИ

Шевченко Людмила Станіславівна¹, Янко Аліна Юріївна²

¹ Доцент, кандидат архітектури, доцент кафедри архітектури будівель та дизайну Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Полтава, Україна, e-mail: Ls.shevchenko@ukr.net, orcid: 0000-0001-6840-8406

² Магістрантка кафедри архітектури будівель та дизайну Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Полтава, Україна, e-mail: yankowa856@gmail.com, orcid: 0000-0002-2862-0039

Анотація. У статті окреслено практичний досвід формування архітектурно-ландшафтного середовища біля води на прикладі різних країн світу. Це і є метою даного дослідження – проаналізувати теоретичну та практичну базу у формуванні урбанізованого середовища біля води.

Для досягнення цієї мети в роботі використано історико-теоретичний, порівняльно-історичний та емпіричний методи. Вони у комплексі дали можливість проаналізувати об'єкт дослідження – архітектурно-ландшафтне середовище біля води.

Представлено аналіз попередніх досліджень, так чи інакше пов'язаних з темою – формуванням водно-паркових зон міста, їх прирічкових територій, лінійних парків вздовж малих рік, на заплавах територіях, організацією рекреаційних зон в структурі прибережних територій, художньо-естетичними та конструктивними питаннями формування урбанізованого середовища біля води.

Охарактеризовано еволюцію взаємодії міста з водними компонентами, починаючи з найдавніших цивілізацій світу і до сьогодення. Вона змінювалися від комунікації та фортифікації, торгово-ремісничої й промислової до, врешті-решт, формування громадсько-рекреаційного середовища. На початку ХХІ ст. функціональна бідність поступово змінюється інтенсивним освоєнням територій біля води як міського простору. Занедбані та затоплювані території поблизу водних систем почали ставати об'єктами архітектурно-ландшафтних перетворень.

Розглянуто цікаві приклади практичної реалізації проектних рішень, які уособлюють кардинальну зміну суто утилітарного відношення до об'єкта дослідження – на прикладі міст Шанхайю (Китай), Чикаго (США), Копенгагена (Данія), Ліона (Франція), Варшави (Польща), Мілану (Італія), Бірмінгему (Англія), Стокгольма (Швеція), Осло (Норвегія), Гамбурга (Німеччина). Представлені приклади ще раз підтверджують важливість водних об'єктів як природно-екологічних і, водночас, містоутворюючих складових сучасного урбанізованого середовища.

З'ясовано, що процес формування територій біля води відбувається за рахунок збереження берегової лінії, її зміни з частковою забудовою водного джерела та повним його регулюванням зі зміною берегової лінії.

Ключові слова: архітектурно-ландшафтне середовище; природний компонент; вода; річка; природний потенціал; урбанізований простір; функціонально-просторова структура; еволюція; практичний досвід; взаємодія; перетворення; нове життя.

ВСТУП

XXI століття демонструє нам глобальну урбанізацію міст, яка разом із підвищенням добробуту його мешканців, несе все більш руйнівний характер. Урбанізація супроводжується функціонально-просторовими перетвореннями природних та антропогенних компонентів як в самому місті, так і в зоні його впливу. Адже експансія прилеглих територій приводить до структурних змін території міста, «поглинання» і скорочення його природного потенціалу. Тому виникає гостра потреба у збереженні в містах просторів з використанням природних елементів, у тому числі й водних.

Актуальність дослідження полягає в:

- усвідомленні значущості особливого архітектурно-ландшафтного середовища, важливою складовою якого є один з природних компонентів – вода;
- необхідності удосконалення функціонально-просторової структури територій, що межують або мають доступ до водних ресурсів;
- раціональному природокористуванні, збереженні прибережного рослинного та водного середовищ, їх мікрокліматичних характеристик;
- підтримці атрактивності водних ресурсів, берегових ліній та суші, їх різноманітних морфологічних складових у різні пори року та погодні умови;
- пошуку сучасних проектних рішень щодо створення суспільно доступного й композиційно-виразного урбанізованого середовища біля води.

Дане дослідження має безпосередній зв'язок з важливими науковими завданнями, планом підготовки магістрів і науково-дослідницькою роботою кафедри архітектури будівель та дизайну Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

До даної роботи включено праці, присвячені формуванню водно-паркових зон міста, їх прирічкових територій. Цими питан-

нями опікуються не лише архітектори, а й географи, екологи, інженери, конструктори у галузі гідротехнічних споруд. Вагомий внесок у підняття на поверхню питань взаємодії міста і ріки внесли науковці В. Вадімов [1; 2] та Л. Рубан [3; 4]. Грунтовні дисертаційні дослідження цих науковців присвячені методологічним основам еколого-містобудівного освоєння прирічкових урбанізованих територій в умовах України (В. Вадімов [2]) та архітектурно-ландшафтної організації не лише прибережних територій, а і водних (Л. Рубан [4]). Обидві роботи в тих чи інших аспектах досліджують взаємозв'язки прирічкових територій з функціонально-планувальною організацією урбанізованих.

Серед молодих науковців питаннями розвитку міських прирічкових територій займаються А. В'язовська [5; 6; 7], Є. Самойленко [8; 9; 10], Н. Данилко [11]. У своїй дисертаційній роботі [7] перша науковця розробила методичні засади планувальної організації водно-зелених територій міста та виявила сучасні типи водно-зелених об'єктів. Друга – Є. Самойленко – висвітила взаємодію прирічкових територій з міською структурою, виявила її проблемні питання та можливі варіанти їх вирішення, зокрема – шляхом залучення методів реабілітації, запропонованих науковицею [10]. Третя науковиця – Н. Данилко – у вищевказаній дисертаційній роботі сформулювала нову концепцію розвитку водної рекреації у зоні впливу м. Львова. Вона базується як на розвиткові уже існуючих об'єктів, так і на нових.

Вирішенню важливих проблем при формуванні прирічкових територій і парків присвячені наукові праці М. Давиденко [12], М. Дьоміна і О. Михайлик [13], М. Кушніренко [14], І. Лукомської [15] та інших. У наукових роботах цих науковців висвітлено формування лінійних парків вздовж малих рік, їх проектування на заплавах територіях та організацію рекреаційних зон в структурі прибережних територій. Так як в структуру прирічкових територій часто входять набережні, до матеріалів

включено праці дослідників, присвячені формуванням цих елементів. Серед таких авторів – О. Боборикін [16], Н. Яременко [17], М. Бут [18].

Вести мову про різні аспекти формування архітектурно-ландшафтного середовища з включенням водного елементу, не торкаючись його естетичних характеристик, – важко. Тому важливими є матеріали, представлені у працях Г. Осиченко [19], С. Цигичко [20] та інших науковців.

Низка праць висвітлює так звані «робочі» питання формування урбанізованого середовища біля води – гідротехнічні споруди, укріплення берегової лінії, протипаводкові ситуації. Ці питання є не менш важливими, ніж усі попередні, так як відповідають за дієздатність території, її безпечність та комфорт. Важливим у дослідженні є аналіз досвіду передових країн світу боротьби з паводками.

МЕТА

Метою статті є дослідження практичного досвіду формування архітектурно-ландшафтного середовища біля води. Знайомство з наявною теоретичною й практичною базами – є одним із перших кроків наукового дослідження взагалі. Тому ця стаття є результатом аналізу:

- наукових та літературних джерел з цієї теми;
- закордонної практики дизайну урбанізованого середовища біля води у містах.

Досягнення цієї мети сприятиме з'ясуванню витоків взаємодії міста з водними компонентами, еволюцію «взаємовідносин» між урбанізованим середовищем та водним ресурсом у містах. Це є важливим у тому числі й для розуміння підґрунтя сучасних потреб і можливостей.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

XXI століття демонструє нам глобальну урбанізацію міст, яка разом із підвищенням добробуту його мешканців, несе все більш руйнівний характер. Урбанізація супроводжується функціонально-просторовими перетвореннями природних та антропогенних компонентів як в самому місті, так і в зоні його впливу. Адаптивна експансія прилеглих територій приводить до структурних змін території міста, «поглинання» і скорочення його природного потенціалу. Тому виникає гостра потреба у збереженні в містах просторів з використанням природних елементів, у тому числі й водних.

Серед основних природних компонентів, вода займає особливе місце в силу своїх уні-

кальних якостей. У різні часи вона відігравала значну роль в життєдіяльності людини. Її широке використання в процесі еволюції привело у наш час до організації урбанізованих просторів біля води, рекреаційних територій для тихого й активного відпочинку з включенням води. Це – одна із цікавих тенденцій нашого часу.

Для вирішення поставлених завдань у даній науковій роботі використано такі методи: історико-теоретичний (при аналізі наукових джерел по темі роботи), порівняльно-історичний (при вивченні еволюції формування урбанізованих територій біля води у вітчизняних та закордонних містах), емпіричний (при візуальному аналізі сучасних міських прирічкових парків та їх натурному обстеженні).

Найдавніші цивілізації світу починали своє існування поблизу великих водних артерій. Адаптивність доступу у містах до водойм, розміщення на березі великої річки, моря чи океану обумовлювало з одного боку – виникнення додаткових способів зв'язку з іншими містами чи країнами, а з іншого – надходження додаткових інвестицій, які позитивно впливали на розбудову території міста. Завдяки такому розташуванню, відбувався економічний та політичний розвиток міста, що благополучно впливало на якість та рівень життя його городян.

Звертаючись до історії, можна помітити, що водними ресурсами користувалися по-різному. Домінуюча функція взаємодії міста з водними компонентами змінювалися від комунікації та фортифікації до торгово-ремісничої і промислової. У XIX-XX ст. почався промисловий розвиток найбільших міст. Це був новий етап у розвитку економіки міст, але, водночас, і початок проблем у формуванні рекреаційних територій біля води. Міське середовище було відрізане від природних водойм причалами, дамбами, промислово-складськими зонами, залізничними шляхами. Це знизило доступність до води рідкими виходами до набережних і пляжів.

Вода остаточно втратила свій сакральний сенс у 30-40 рр. XX століття, коли розвиток морських та річкових контейнерних перевезень ще більше обмежив доступу до води як рекреації. Однією з проблем було те, що автори проектних рішень часом нехтували природними процесами, пригнічували природні компоненти. У ті часи водні компоненти розглядалися виключно з утилітарної точки зору. Але починаючи з другої половини XX ст., по-

долання такого утилітарного відношення до води стало актуальним завданням.

Вирішення цього завдання демонструє ціла низка проектних рішень, імплементованих у різних містах світу. Цей досвід вартує знайомства, аналізу та подальшого наслідування. Тож звернемо свою увагу на такі міста світу, як Шанхай (Китай), Чикаго (США), Копенгаген (Данія), Ліон (Франція), Варшава (Польща), Мілан (Італія), Бірмінгем (Англія), Стокгольм (Швеція), Осло (Норвегія), Гамбург (Німеччина).

З розвитком м. Шанхай (Китай) міська функція річки Сучжоу змінилася, перетворившись із звичайного міського каналу на публічний простір. Він уособлює в собі прекрасні ландшафтні краєвиди, набережну та активну громадську діяльність (рис. 1, А).

Не менш цікавим є досвід США, зокрема – у м. Чикаго. Еволюція головної річки Чикаго тісно пов'язана із розвитком самого міста – від звивистого болотистого джерела, через промисловий забруднений канал до її екологічного, рекреаційного та економічного відновлення за проектом Chicago Riverwalk. На сьогоднішній день реалізація цього проекту привела до покращення якості річкової води, збільшення інтенсивності громадського рекреаційного використання, а відтак – і до активізації життя вздовж русла ріки (рис. 1, Б).

Місто Копенгаген (Данія) демонструє дещо інший підхід у формуванні середовища біля річки. Промисловий і транспортний вузол гавані міста був трансформований в культурний і соціальний центр Копенгагена. Проект Harbour Bath реалізує перехід від суші до води у вигляді терасованого ландшафту з серією лазень. Копенгагенська портова лазня стала громадським місцем, символом дозвілля та водної культури в центрі міста (рис. 1, В).

Підхід французьких авторів щодо організації набережної річки Рони в місті Леон полягає у формуванні різних середовищ – природного із прибережним лісом та островами сховищ для бобрів, мінерального з алювіальними садами та урбанізованого – зі спортивними майданчиками, басейнами, кафе й інформаційним центром (рис. 1, Г).

Набережні річки Вісли у м. Варшава (Польща) – прекрасні приклади впливу річки на розвиток міста. Це – сучасний променад та «магніт тяжіння» для містян і гостей Варшави. Це – активне громадське місце для спортивних та культурних заходів для дітей і дорослих. Прирічкові території стали домішкою для Наукового центру Коперника, Музею на

річці Віслі та Мультимедійного фонтан-парку (рис. 1, Д).

Подібно до попередніх польських прикладів вирішена набережна Дарсена в м. Мілан (Італія) – популярна гаряча точка нічного життя італійців вздовж живописних каналів (рис. 1, Е). А також норвежська 12-кілометрова набережна «Nafnerompenaden», якій було надано оновлене життя за рахунок збереження й інтеграції території у комерційну концепцію (рис. 1, Ж).

Протилежне цим рішенням – проект Hornsbergs Strandparks у м. Стокгольм (Швеція). Лінійний парк довжиною близько 700 м є унікальним місцем – громадським та, водночас, індивідуальним. Його чотири частини з трьома плавучими пірсами та різними за видами групами дерев дають відчуття паріння над водою та слугують своєрідною «вітальнею» для містян (рис. 1, Є).

Варте уваги й вирішення нового міського округу «HafenCity» у м. Гамбург (Німеччина). В основі архітектурно-планувальної ідеї округу було покладене максимальне збереження топографії місця, а саме – каналів, які прорізують сушу. Вони виглядають вузькими й довгими «зв'язками» колишніх історичних гаваней. Цей проект – прекрасний приклад абсолютно нових взаємин між містом та річкою Ельбою, яка відтоді стала містобудівним змістом Гамбурга.

ВИСНОВКИ

Принципи комплексного розвитку сучасних міських просторів враховують особливості побудови комфортного та безпечного середовища. Міський простір разом з архітектурою, яка є його невід'ємною частиною, тісно взаємодіють із природними компонентами. Важливість водних об'єктів полягає в їх природно-екологічних і містоутворюючих властивостях, різноманітті семантичних сенсів. Тому формування архітектурно-просторового середовища у прибережних ареалах водойм, освоєння вільних і розвиток вже забудованих міських територій потребує особливих підходів.

Берегові ділянки та прилеглі до них території на протязі тривалого часу здебільшого розглядалися як малоприсадибні для забудови, у тому числі з причини сезонною затоплюваності та важкої доступності. Роль берегових ділянок, як часто не використовуваного територіального міського резерву, почала переосмислюватися на початку ХХІ століття. Функціональна бідність поступово змінюється

інтенсивним освоєнням їх як міського простору. Занедбані та затоплювані території поблизу водних систем стають об'єктами архітектурно-ландшафтних перетворень, про що свідчать розглянуті в статті приклади реалізованих проектних рішень.

Як показав аналіз практичного досвіду, процес формування територій біля води відбувається за рахунок збереження берегової лінії, її зміни з частковою забудовою водного джерела та повним його регулюванням зі зміною берегової лінії.

Як бачимо, у минулому території біля води часто були зайняті суто утилітарними функціями з тимчасово використовуваними об'єктами. Тому, відновлення їх просторів до якісних санітарно-гігієнічних і екологічних показників, повернення до життя берегових ділянок з метою створення суспільно доступних, композиційно-виразних просторів, їх архітектурно-ландшафтна організація – на теперішній час є абсолютно необхідним і очевидним, вартим подальших наукових досліджень і сучасних проектних рішень.



Рис. 1. Закордонний досвід формування архітектурно-ландшафтного середовища біля води

ЛІТЕРАТУРА

- [1] *Вадимов В.М.* Город и река (планировочные аспекты). Полтава, 2000. 214 с.
- [2] *Вадимов В.М.* Методологічні основи еколого-містобудівного освоєння прирічкових урбанізованих територій (в умовах України): Дис... д-ра архітектури: 18.00.01. Київ, 2002. 400 с.
- [3] *Рубан Л.І.* Архітектурно-ландшафтна організація прирічкових територій: навч. посіб. для студ. V, VI курсів спец. 7.06010202, 8.06010202 "Містобудування". КНУБА, 2013. 84 с.
- [4] *Рубан Л.І.* Методологічні основи архітектурно-ландшафтової організації прибережних та водних територій: автореф. дис. ... д-ра архітектури : 18.00.04. Київ, 2020. 44 с.
- [5] *Вязовская А.В.* Аспекты преобразования и развития городских приречных территорий. *Вісник ДонНАБА. Проблеми архітектури і містобудування.* Макіївка, 2012. Вип. 2012-4 (96). С.152–155
- [6] *В'язовська А.В.* Управління водними процесами міста як галузь діяльності ландшафтної архітектури. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування.* Київ, 2016. Вип. 46. С. 232 – 236.
- [7] *В'язовська А.В.* Методичні засади планувальної організації водно-зелених територій міста: автореф. дис. ... канд. арх.: 18.00.04. Київ, 2019. 22 с.
- [8] *Самойленко Є.В.* Проблеми функціонального використання територій міста в контексті архітектурно-ландшафтної організації прирічкового простору. *Містобудування та територіальне планування.* Київ, 2014. № 53. С.462-467
- [9] *Вадимов В., Мерилова І., Самойленко Є.* Стратегія розвитку прибережних територій великого міста. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування.* Київ, 2021. Вип. 59. С.172-188
- [10] *Самойленко Є.В.* Принципи та прийоми реабілітації прирічкових міських територій (на прикладі м. Дніпро): автореф. дис. ... канд. арх.: 18.00.04. Харків, 2021. 27 с.
- [11] *Данилко Н.* Функціонально-просторовий розвиток водної рекреації у зоні впливу м. Львова : дис. ... канд. арх.: 18.00.01. Львів, 2018. 278 с.
- [12] *Давиденко М.* Развитие приречных территорий: анализ опыта. А.С.С. Київ, 2012. No 1. С. 82–89
- [13] *Дьомін М.М., Михайлик О.О.* Межі містобудівного і господарського освоєння прибережних територій малих річок в зоні впливу великого міста на прикладі річки Стугна. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування.* 2016. No 46. С. 237–241
- [14] *Кушніренко М.М.* Збереження ландшафтів прирічкових територій як умова сталого розвитку. *Науковий вісник НЛТУ України.* Львів, 2008. No 18.12. С. 29–33
- [15] *Лукомська І.О.* Методичні основи архітектурно-ландшафтової організації долинних просторів річок українських Карпат: автореф. дис. канд. арх.: 18.00.04. Полтава, 2014. 21 с.
- [16] *Боборикін О.С.* Особливості розвитку міських набережних (на прикладі міст України вздов

REFERENCES

- [1] *Vadimov V.M.* Gorod i reka (planirovochnie aspekti). [City and river (planning aspects)]. Poltava, 2000. 214. [in Russian]
- [2] *Vadimov V.M.* Metodolohichni osnovy ekoloho-mistobudivnoho osvoiennia pryrychkovykh urbanizovanykh terytorii (v umovakh Ukrainy) [Methodological foundations of ecological and urban development of riverside urbanized territories (in the conditions of Ukraine)]: Dys... d-ra arkhitektury: 18.00.01. Kyiv, 2002. 400. [In Ukrainian]
- [3] *Ruban L.I.* Arkhitekturno-landshaftna orhanizatsiia pryrychkovykh terytorii: navch. posib. dlia stud. V, VI kursiv spets. 7.06010202, 8.06010202 "Mistobuduvannia" [Architectural and landscape organization of riverside areas: teaching. manual for students V, VI courses of special. 7.06010202, 8.06010202 "Urban Planning"]. KNUBA, 2013. 84. [In Ukrainian]
- [4] *Ruban L.I.* Metodolohichni osnovy arkhitekturno-landshaftnoi orhanizatsii pryberzhnykh ta vodnykh terytorii [Methodological foundations of architectural and landscape organization of coastal and water areas]: avtoref. dys. ... d-ra arkhitektury : 18.00.04. Kyiv, 2020. 44. [In Ukrainian]
- [5] *Vyazovskaya A.V.* Aspekti preobrazovaniya i razvitiya gorodskikh prirechnikh territorii. [Aspects of transformation and development of urban riverine territories]. Visnik DonNABA. Problemi arkhitekturi i mistobuduvannya. Makiivka, 2012. Vip. 2012-4 (96). S.152–155. [in Russian]
- [6] *Viazovska A.V.* Upravlinnia vodnymy protsesamy mista yak haluz diialnosti landshaftnoi arkhitektury. [Management of city water processes as a branch of landscape architecture]. Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia. Kyiv, 2016. Vyp. 46. S. 232 – 236. [In Ukrainian]
- [7] *Viazovska A.V.* Metodychni zasady planuvainoi orhanizatsii vodno-zelenykh terytorii mista [Methodical principles of the planning organization of water and green areas of the city]: avtoref. dys. ... kand. arkh.: 18.00.04. Kyiv, 2019. 22. [In Ukrainian]
- [8] *Samoilenko Ye.V.* Problemy funktsionalnoho vykorystannia terytorii mista v konteksti arkhitekturno-landshaftnoi orhanizatsii pryrychkovoho prostoru. [Problems of functional use of city territories in the context of architectural and landscape organization of riverside space]. Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia. Kyiv, 2014. № 53. S.462-467. [In Ukrainian]
- [9] *Vadimov V., Merylova I., Samoilenko Ye.* Stratehiia rozvytku pryberzhnykh terytorii velykoho mista. [Strategy for the development of coastal areas of a large city]. Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia. Kyiv, 2021. Vyp. 59. S.172-188. [In Ukrainian]
- [10] *Samoilenko Ye.V.* Pryntsypy ta pryimy reabilitatsii pryrychkovykh miskykh terytorii (na prykladi m. Dnipro) [Principles and methods of rehabilitation of riverside urban areas (on the example of the city of Dnipro)]: avtoref. dys. ... kand. arkh.: 18.00.04. Kharkiv, 2021. 27. [In Ukrainian]
- [11] *Danylko N.* Funktsionalno-prostorovy rozvytok vodnoi rekreatsii u zoni vplyvu m. Lvova

ж р. Дніпро): автореф. дис. ... канд. арх.: 18.00.01. Київ, 2017. 21 с.

[17] Яременко Н.М. Архітектурно-планувальна організація прибережної забудови приморських міст України (на прикладі м. Одеса) : автореф. дис. ... канд. архіт.: 18.00.01. Київ, 2007. 20 с.

[18] Бут Н.К. Принципи архітектурно-планувальної організації набережних Ужгорода. *Науковий вісник НЛТУ України*. Львів, 2013. No 23.9. С. 148–153

[19] Осиченко Г.О. Методологічні основи формування естетики міського середовища: автореф. дис. ... докт. арх.: 18.00.01. Київ, 2015. 33 с.

[20] Цигичко С.П. Удосконалення еколого-естетичних властивостей архітектурного середовища великих міст (ландшафтний аспект): дис. канд. арх.: 18.00.01. Харків, 2007. 234 с.

[Functional-spatial development of water recreation in the zone of influence of the city of Lviv]: dys. ... kand. arkh.: 18.00.01. Lviv, 2018. 278. [In Ukrainian]

[12] Davidenko M. Razvitie prirechnikh territorii: analiz opita. [Development of riverine territories: analysis of experience]. A.S.S. Kiiv, 2012. No1. S. 82–89. [In Russian]

[13] Domin M.M., Mykhailyk O.O. Mezhi mistobudivnoho i hospodarskoho osvoiennia pryberzhnykh terytorii malykh richok v zoni vplyvu velykoho mista na prykladi richky Stuhna. [Limits of urban planning and economic development of the coastal areas of small rivers in the area of influence of a large city on the example of the Stugna River]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia*. 2016. No 46. S. 237–241. [In Ukrainian]

[14] Kushnirenko M.M. Zberezhennia landshaftiv pryrychkovykh terytorii yak umova staloho rozvytku. [Preservation of riverside landscape landscapes as a condition for sustainable development]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. Lviv, 2008. No 18.12. S. 29–33. [In Ukrainian]

[15] Lukomska I.O. Metodychni osnovy arkhitekturno-landshaftnoi orhanizatsii dolynnykh prostoriv richok ukrainskykh Karpat [Methodical foundations of the architectural and landscape organization of the valley spaces of the rivers of the Ukrainian Carpathians]: avtoref. dys. kand. arkh.: 18.00.04. Poltava, 2014. 21. [In Ukrainian]

[16] Boborykin O.S. Osoblyvosti rozvytku miskykh naberezhnykh (na prykladi mist Ukrainy vzdov zh r. Dnipro) [Features of the development of city embankments (on the example of Ukrainian cities along the Dnipro River)]: avtoref. dys. ... kand. arkh.: 18.00.01. Kyiv, 2017. 21. [In Ukrainian]

[17] Yaremenko N.M. Arkhitekturno-planuvalna orhanizatsiia pryberzhnoi zabudovy prymorskykh mist Ukrainy (na prykladi m. Odesa) [Architectural and planning organization of the coastal development of seaside cities of Ukraine (on the example of Odesa)]: avtoref. dys. ... kand. arkh.: 18.00.01. Kyiv, 2007. 20. [In Ukrainian]

[18] But N.K. Pryntsypy arkhitekturno-planuvalnoi orhanizatsii naberezhnykh Uzhhoroda. [Principles of architectural and planning organization of Uzhhorod embankments]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. Lviv, 2013. No 23.9. S. 148–153. [In Ukrainian]

[19] Osychenko H.O. Metodolohichni osnovy formuvannia estetyky miskoho seredovyscha [Methodological foundations of the formation of aesthetics of the urban environment]: avtoref. dys. ... dokt. arkh.: 18.00.01. Kyiv, 2015. 33 s. [In Ukrainian]

[20] Tsyhychko S.P. Udoskonalennia ekoloho-estetychnykh vlastyvostei arkhitekturnoho seredovyscha velykykh mist (landshaftnyi aspekt) [Improvement of the ecological and aesthetic properties of the architectural environment of large cities (landscape aspect)]: dys. kand. arkh.: 18.00.01. Kharkiv, 2007. 234. [In Ukrainian]

ABSTRACT***Shevchenko L., Yanko A. Practical experience of forming an architectural and landscape environment near the water.***

Practical experience in the formation of an architectural and landscape environment near the water on the example of different countries of the world is outlined in the article. This is the purpose of this study – to analyze the theoretical and practical basis in the formation of an urbanized environment near the water. To achieve this goal, historical-theoretical, comparative-historical and empirical methods were used in the work. Together, they provided an opportunity to analyze the object of research – the architectural and landscape environment near the water.

An analysis of previous studies is presented. They are related to the topic in one way or another. These are works related to the formation of water park zones of the city, their riverside territories, linear parks along small rivers, in floodplain areas, the organization of recreational zones in the structure of coastal territories, artistic, aesthetic and constructive issues of the formation of an urbanized environment near water.

The evolution of the interaction of the city with water components, starting from the most ancient civilizations of the world and up to the present, is characterized. It changed from communication and fortification, trade, craft and industry to, in the end, the formation of a public and recreational environment. At the beginning of the 21st century, functional poverty is gradually being replaced by the intensive development of territories near the water as urban space. Neglected and flooded areas near water systems began to become objects of architectural and landscape transformations.

Interesting examples of practical implementation of project solutions are considered. They represent a radical change in a purely utilitarian attitude to the object of research. The analysis is presented on the example of the cities of Shanghai (China), Chicago (USA), Copenhagen (Denmark), Lyon (France), Warsaw (Poland), Milan (Italy), Birmingham (England), Stockholm (Sweden), Oslo (Norway), Hamburg (Germany). The presented examples confirm the importance of water objects as natural-ecological and city-forming components of the modern urban environment.

It was found that the process of formation of territories near the water takes place due to the preservation of the coastline, its change with the partial development of the water source and its full regulation with the change of the coastline.

Keywords: architectural and landscape environment; natural component; water; river; natural potential; urbanized space; functional and spatial structure; evolution; practical experience; interaction; transformation; new life.

AUTHOR'S NOTE:

Shevchenko Liudmyla, Associate Professor, Candidate of Architecture, Associate Professor of the Department of Building Architecture and Design of the National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic", Poltava, Ukraine, e-mail: Ls.shevchenko@ukr.net, orcid: 0000-0001-6840-8406

Yanko Alina, Master's Student of the Department of Building Architecture and Design of the National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic", Poltava, Ukraine, e-mail: yankowa856@gmail.com, orcid: 0000-0002-2862-0039

Стаття подана до редакції 15.10.2022 р.

Стаття прийнята до друку 24.10.2022 р.